

**Dr. Mehmet
Alev
Coşkun**

*Siyaset Bilimci,
Eski Milletvekili
ve Bakan,
Araştırmacı*

Seçimlerde güçbirliği ve tarihi, siyasi sorumluluk

Önümüzdeki bir buçuk yıl içinde ülkemizde üç önemli seçim yapılacak. 30 Mart'ta yerel seçimler, Ağustos 2014'te Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve 2015'te milletvekilliği seçimleri... Hatta, Cumhurbaşkanlığı seçimleriyle genel seçimlerin birleştirilip, her ikisinin 2014'te yapılacağı da söyleniyor.

30 Mart 2014'te yapılacak olan belediye seçimleri, sonuçları ve siyasal etkileri nedeniyle, Türk siyasal tarihinin son derece önemli bir seçimi olacaktır. Bu belediye seçimlerinde, tüm Türkiye'de yerel iktidarlar belirlenecektir. Ama, aynı zamanda bu seçimler, merkezi siyasal iktidarın değişip değişmeyeceğinin de işaret fişeği olacaktır.

Demokrasi aslında birçok temel unsurun birleşmesiyle oluşan bir yönetim sistemidir. Bir yaşam biçimidir. Demokrasi, öncelikle vatandaşın temel hak ve özgürlüklerinin hiçbir koşul altında ve hiçbir biçimde çiğnenmediği, siyasal iktidarın gücünün hukuksal normlarla sınırlandırıldığı, kuvvetler ayrılığı ilkesinin tartışmasız gerçekleştiği, hukukun üstünlüğü ilkesinin titizlikle uygulandığı bir kurumlar bütünüdür.

Çağımızın demokrasi anlayışı, 19 ve 20. yüzyılın klasik demokrasi sisteminin sınırlarını aşmıştır. Çağımızda sayısal çoğunluk yerine, katılımcı bir demokrasi anlayışı geçerlidir. Gerçek katılımcı ve hukukun üstün-

lüğüne dayalı bir demokrasinin ülkemizde gerçekleşmesi için de, belli aralıklarla yapılan seçimlerin “hilesiz” ve “şaiibesiz” gerçekleşmesi gerekir.

Bu genel girişten sonra yakınlaşan seçimlerde karşı karşıya olduğumuz temel sorunlar üzerinde duracağız.

Dört büyük sorun

Üç ay sonra yapılacak olan yerel seçimlere giderken, Türkiye’de bir yandan Cumhuriyet’in temel ilkelerinin zedelendiği, hatta tahrip edildiği; öte yandan seçim güvenliği ve seçim sonuçlarının tartışıldığı çok nazik durumlarla karşı karşıya bulunuyoruz. Bu sorunlar dört ana başlıkta özetlenebilir, şöyleki:

1. Cumhuriyet’in temel felsefesinin yıkıma uğratılması girişimleri;
2. Seçmen sayısı ve seçmen kütükleri ile ilgili sorunlar;
3. Seçim isteminin eşitlik ve adaletini zedeleyen baraj konusu;
4. Partilerin kısır çekişmeler nedeniyle işbirliği yapma olanağını kaybetmeleri.

Yukarıdaki başlıkları kısaca irdeleyelim:

Cumhuriyet rejiminin temel felsefesine karşıt girişimler

AKP siyasal iktidarının Atatürk Cumhuriyet’inin temel felsefesiyle ciddi bir biçimde çatıştığı artık apaçık bellidir. Cumhuriyet’in temel felsefesini oluşturan Anayasa’nın ilk dört maddesinin değiştirilmesi için gösterilen gayretler bunun en somut göstergesidir. AKP temel özgürlükleri kısıtlamış, 23 Nisan, 19 Mayıs ve 29 Ekim milli bayramlarımızın kutlanmaları yasaklamıştır.

AKP, 2011 referandumuyla Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nun (HSYK), Yargıtay ve Danıştay’ın yeniden yapılandırılmasını sağlamış ve bu anayasa değişiklikleri aracılığıyla bir sivil darbe gerçekleştirilmiştir. Yüzlerce gazeteci hapse atılmış, gösteri ve eleştiri haklarını kullanan vatandaşlar ve üniversite gençleri tazyikli su, biber gazı ile durdurulmuş, gösterilerde polislin orantısız güç kullanması nedeniyle yaralananlar ve ölenler olmuştur.

Ülkenin bölünmez bütünlüğü sorgulanır duruma gelmiş, dış politikada komşularla “sıfır sorun”, tüm komşularla çelişki ve çekişmeye dönüşmüştür.

Ekonomik durum, parlak değildir. Cari açık 90 yıllık Cumhuriyet döneminin en üst düzeyine çıkmıştır. Bu temel sorunlar giderek çoğalmaktadır.

Yönetemeyen demokrasi

Bir ülkede yukarıda özet olarak sözünü ettiğimiz sorunlar çözülemiyor ve artarak sürüyorsa, ünlü siyaset bilimci Prof. Sartori'nin belirttiği gibi "yönetemeyen demokrasi" olgusu ile karşı karşıyayız demektir.

Bir ülkede, siyasal iktidarın çözmekle yükümlü olduğu sorunlar ağırlaştıkça, siyasal bağlamda "aşırı yük"(over load) olgusu ortaya çıkar. Toplumsal sorunlar, dış politika sorunları, bölünme tehdidi ile karşı karşıya kalınması, özgürlük alanının giderek daraltılması ve çatışmaların artması ile yüz yüze gelen bir ülke öncelikle bu sorunları çözmek, bu sorunları asgariye indirmek zorundadır. Böylesi ülkelerin "sorun üreten" değil, "sorun çözen" siyasal iktidarlara gereksinimi vardır. Eğer yapılan seçimlerle sorun çözen iktidar seçeneği yaratılamazsa gerginlikler sürüyorsa o ülke "yönetemeyen demokrasi" gerçeğiyle karşı karşıya demektir.

Yönetemeyen demokrasiiden yöneten demokrasiye geçişte en önemli unsur, geniş görüşlü, durumu iyi değerlendiren siyasal parti liderlerinin ortaya çıkmasıdır.

Toplumun barış içinde gelişimi isteniyorsa, geçek bir demokrasi isteniyorsa, öncelikle gerek iç, gerekse dış politikada ülkeyi yönetilemez duruma getirmiş olan bu günkü siyasal iktidardan kurtulmak gerekir. Bu değişimi yapabilecek siyasal mekanizma, muhalefet partilerinin bir araya gelerek güçbirliği yapmalarından geçmektedir. Başta ana muhalefet partisi olmak üzere muhalefet partileri böylesi tarihi ve siyasal bir görevle karşı karşıyadırlar.

Siyasal iktidarı ele geçiren AKP'nin, yine seçimler aracılığıyla iktidardan indirilmesi en güncel siyasi ödevdir. Bu amacı gerçekleştirmek için, bu yerel seçimlerde işbirliği ve güçbirliği yapılması tarihsel ve güncel bir zorunluluktur.

Seçmen oyunun ve seçimlerin güvenliği

Yukarıda belirtildiği gibi, tüm halkın katıldığı şaibesiz, hilesiz, güvenilir ve dürüst seçimlerin yapılması demokrasinin vazgeçilmez temel unsurudur. Türkiye'de, son 12 yıldır yapılan seçimlere sayısal açıdan bakıldığında ikircikli sonuçlara ulaşıyor. Toplam nüfus artışı ve bu artışla orantılı olarak seçmen sayısındaki artışlar soru işaretleri yaratmaktadır. Şüphe uyandıracak rakamlarla karşılaşıyoruz. Aşağıdaki tablo bu durumu göstermektedir:

SEÇMEN ARTIŞ TABLOSU

Yıllar	Seçmen sayısı (Milyon)	Artış (milyon)
2002	41.4	
2007	42.8	1.4
2009	48.0	5.2
2011	52.8	4.8
2013	54.9	2.1

Bu tabloya göre, 2002-2007 yılları arasındaki 5 yılda seçmen sayısı 41.4 milyondan 42.8 milyona yükselmiş ve toplamda seçmen sayısı 1.4 milyon artmıştır. İki yıl sonra 2009 yılında yapılan yerel seçimlerde, seçmen sayısı 48 milyona yükselmiş, yani 2 yılda 5.2 milyon artmıştır. İki yıl sonra, 2011 genel seçimlerinde seçmen sayısı 52.8 milyona ulaşmış ve iki yılda seçmen sayısı birden 4.8 milyon yükselmiştir.

Buna göre, 2002-2007'ye ait beş yıllık dönemde seçmen sayısı sadece 1.4 milyon artarken, 2007-2011'e ait dört yıllık dönemde seçmen sayısı 42 milyondan 52 milyona fırlayarak tam 10 milyon artmıştır.

Türkiye'nin nüfusu, 1 Ocak 2013 tarihi itibarıyla TÜİK'in verdiği rakamlara göre 75 milyon 627 bindir. Yüksek Seçim Kurulu, 24 Ekim 2013 tarihi itibarıyla seçmen sayısını 54 milyon 971 bin olarak açıklamıştır. Buna göre, 2002 seçimleri baz alınır, seçmen sayısı 11 yılda 13 milyon 571 artış gösteriyor. Ortada büyük farklar vardır. Seçmen sayısındaki bu yüksek artışlar nereden kaynaklanıyor?

Bu konuda çeşitli yorumlar yapılıyor. Seçmen kütüklerinde “mükerrer” yazımdan söz ediliyor. Militan seçmenlerin birçok sandıkta oy kullandığı söyleniyor. Suriye'den gelen sığınmacıların seçmen yapıldıkları iddia ediliyor. Aslında Mecliste bulunan CHP ve MHP'nin bu konuyu en önemli gündem maddesi haline getirip öncelikle seçim güvenliği ile ilgili konuyu ele almaları gerekir.

YSK yansızlığını zedeliyor

Bu rakamlar aslında YSK'nın sorumluluğundadır. Dürüst, şaibesiz seçim konusu Anayasaya göre YSK'nın temel görevidir. YSK, bilindiği gibi, 2011 seçimlerinde yıllardır bir denetim unsuru olarak uygulanan parmağa sürülen sabit mürekkep uygulamasını kaldırdı. Birden bire bu önemli denetim uygulamasından neden vaz geçti? Oysa bu sistem, mükerrer oy hilesini önlemenin etkin bir uygulamasıdır ve birçok demokratik ülkede geçerlidir.

Parmağın mürekkeple boyanması modern çağa uymaz diye bir açıklama getirdiler. Ama, bu uygulama kalkınca mükerrer oy kullanmayı engelleyen en önemli uygulama ortadan kalkmış oluyor ve mükerrer oy kullanma kolaylaştırılıyordu. Asıl seçimlerde hile yapılmasına olanak tanımak uygarlık dışıdır. Vatandaşın gerçek iradesinin adil olarak ortaya çıkmasını engellemek, hileli yollara olanak tanımak demokrasi dışı bir zorbalıktır.

Son seçimde YSK nüfus kağıdı gösterme zorunluluğunu kaldırdı. Vatandaşlık numarası olmayan belge ile oy kullanabileceğini kabul etti. Bu da hilelerin önünü açan, ya da kafalarda kuşku yaratan bir uygulamadır.

Muhalefet partileri bu konularda yetersiz kalıyorlar. Başbakan'ın her sözüne, her söylediğine cevap yetiştirmeyi büyük bir marifet sayıyorlar. Oysa, muhalefet partilerinin asıl görevi "dürüst ve adil bir seçimin yapılmasını" sağlamaktır.

YSK'nın yansızlığını zedeleyen en son örnek, YSK'nın Aralık 2013 başında aldığı karardır. YSK belediye başkan adayı olacak bakanların görevlerinden istifa etmek zorunda olmadıklarına karar verdi. Bunun anlamı şudur: Belediye başkanı adayı olan bakan altında kırmızı plakalı araba ve yanında bürokrat ve danışmanlarıyla seçimlere gireceği kente gelecek ve propaganda yapabilecek... Böyle bir şey düşünülebilir mi? Bu karar hem demokrasinin ruhuna hem de mevcut Anayasaya aykırıdır. AKP'yi açıkça kayıran bir karardır. AKP'nin yetkili organları ve hükümet bu kararın garipliğini sezerek aday olan bakanların görevlerinden istifa edeceğini açıkladı. Ama alınan bu kararlar, daha işin başında YSK "şaiBELİ" ve "taraf tutan" bir konuma düşmüştür.

Sandıkbaşı örgütlenmesi

Seçim hilelerinin en az düzeye çekilmesi, demokrasiye inanmış muhalefet partilerinin birinci görevidir. Bu görevin eksiksiz yerine getirilmesi için sandık başı örgütlenmesi çok önemlidir. Sandık başı örgütlenmesi sandığa giren oyları ve bu oyların doğru sayımının güvenliğini sağlar, bu nedenle sandık başı örgütlenmesi bir bakıma demokrasinin kilit taşıdır. Bu görevin kusursuz yerine getirilmesi de partiler arası işbirliğinden geçer.

Eğer gerçek bir seçim sonucu istiyorlarsa, ülkeye temel hak ve özgürlüklerin gelmesi isteniyorsa, sadece seçim güvenliği yönünden bile, muhalefet partilerinin seçimde kesin olarak işbirliği yapmaları gerekir. Demokrasinin güvencesi seçim sandığıdır, sandığın güvencesi ve korunması, sandığın namusu da ancak muhalefet partilerinin işbirliği ile sağlanır. Bu konuda İP'in etkin örgütü ve TGB'nin bu konuya etkin olarak katılımı sağlanabilirse, sandığın ve oyların güvencesi büyük ölçüde sağlanmış olur. Sadece bu nokta bile, ana muhalefet partisi ile İP'in yerel bazda işbirliği yapmasını gerektirir.

Seçim barajı konusu

Yüzde on seçim barajı anti demokratiktir. Eşitlik ve seçimde adalet ilkelere aykırıdır. Ne varki,1980 askeri rejiminin ürünü olan %10 seçim barajı 30 yıldır uygulanıyor. Oysa siyasi partiler yasasının bir maddesinden kaynaklandığı için kolaylıkla düzeltilir. Ama özellikle AKP seçim barajının %10 oluşundan çok memnun. Çünkü sistem gereği %10'un altında kalan ufak partilerin oylarından büyük pay alıyor. Bu nedenle o maddeyi değiştirmeye yanaşmıyor. Eğer Meclisteki muhalefet partileri bu adaletsiz seçim barajının kaldırılmasını samimiyetle istiyorlarsa, işte bu önemli nokta bile seçimlerde işbirliği için geçerli, son derece önemli bir gerektir.

AKP seçimleri nasıl kazandı

Başbakan Erdoğan ilk seçim zaferini Refah Partisi Belediye Başkanı aday olarak 1994 yerel seçimlerinde kazandı. Bu seçim zaferinden sonra, yapılan 7 seçimi de kazandı. Önce çok çarpıcı bir örnek olan 1994 yerel seçimlerine bakalım.

1994 yerel seçimlerinde Erdoğan, İstanbul'da sadece %25.1 oy alarak seçimleri kazanmıştır. Kuşkusuz bu seçim zaferinde muhalefet partilerinin işbirliği yapmamaları en önemli etken olmuştur. Ankara'da da aynı durum yaşanmıştır. Bu iki seçim örnek olay olduğu için sayısal olarak irdeleyelim:

1994 İSTANBUL BELEDİYE SEÇİM SONUÇLARI

Kayıtlı Seçmen	4.585.817
Kullanılan Oy	4.078.906
Geçerli Oy	3.865.126

Partiler	Oy Sayısı	Oran
ANAP	855.897	%22
CHP	54.028	%1.4
DSP	478.612	%12
DYP	597.461	%15
MHP	72.121	%1.9
RP	973.704	%25.1
SHP	784.693	%20
Diğerleri	48.610	%1.3

Yukarıda verilen bu rakamları aşağıdaki görsel tablo ile bir kez daha görebiliriz.

Yukarıda verilen rakamlar ve tablo'nun siyasal analizi şudur:

İstanbul belediye başkanlığı seçimlerinde merkez sağdan ANAP'ın adayı İlhan Kesici % 22.14 ve DYP'nin adayı Bedrettin Dalan %15.45 oy aldılar. Toplam merkez sağ oy oranı %37.59 dur.

Seçimlere üç merkez sol parti, CHP, SHP ve DSP girdi. SHP adayı Zülfi Livaneli %20.3; DSP aday Necdet Özkan %12.38 ve CHP adayı Ertuğrul Günay %1.39 oy aldılar. Toplam sol oyların oranı %34.07 dir.

Refah Partisi adayı R. Tayyip Erdoğan sadece %25.19 oy alarak seçimleri kazanmış oldu.

Bu oranları rakamlarla ifade edecek olursak, sol partilerin toplam oyu 1.317.182'dir .Merkez sağ partilerin toplam oyu 1.453.358'dir. Erdoğan ise toplam olarak 973.704 oy almıştır ve bu da toplam oyların sadece %25'i, yani seçmenin dörtte biridir. Sol partiler birleşip güçbirliği yapmış olsalardı, ya da sağ partiler birleşip güçbirliği yapmış olsalardı, bugün siyasal yaşamımızda Recep Tayyip Erdoğan adında bir siyasal aktör olmayacaktı...

Ankara da ki seçim sonuçları da benzer bir tabloyu karşımıza çıkarmaktadır. Kısaca irdeleyelim:

1994 ANKARA İLİ BELEDİYE SEÇİM SONUÇLARI

Kayıtlı Seçmen	1.670.867
Kullanılan Oy	1.525.392
Geçerli Oy	1.439.838

Partiler	Aldıkları Oy	Oran
ANAP	268.519	%18.64
CHP	30.082	%2.9
DSP	111.740	%7.76
DYP	119.824	%8.32
MHP	104.304	%7.24
RP	393.623	%27.34
SHP	387.152	%26.87
Diğerleri	24.594	%1.7

Ankara'da SHP'nin adayı Korel Göymen 387.152 oy (%26.87), CHP'nin adayı Ali Dincer 30.082 oy (%2.9) ve DSP'nin adayı da 111.740 oy (%7.76) aldı. Sol partilerin toplam oyları 528.974 ve toplam oy oranı %36.74'dür.

Melih Gökçek ise sadece 393.623 oy (%27.34) ile seçimi kazanmıştır. SHP'nin adayı Korel Göymen ile aralarında sadece 6471 oy farkı vardır. Ama, Ali Dincer 30 bin, DSP adayı da 111 bin oy almışlardır.

Benzer sonuçlar 1999 İstanbul Büyükşehir seçimlerinde de bir kez daha yaşandı. Örneğin, R. T. Erdoğan'ın yerine aday olan Ali Müfit Gürtuna %27.5 oy alırken, iki sol partinin oyları toplamı %34.12'yi buluyordu. Ankara'da da, 1999 yerel seçimlerinde toplam sol oylar %42.53 iken, Melih Gökçek %33.79 oy oranı ile seçimlerin galibi olmuştur.

Bu örnekler güçbirliği yapmayan siyasi parti liderlerinin kısır siyasal öngörülerinin sonuçlarıdır. Kuşkusuz, o günlerin siyasal tarihi yazılırken bu sonuçların alınmasını sağlayan siyasal parti başkanları sorumluluktan kurtulamayacaklardır. Çünkü yapılan bu siyasal hatalar sonucu R. T. Erdoğan İstanbul Belediye Başkanlığı ile birlikte ülkeyi tam 20 yıldır yönetmektedir. Aynı biçimde, siyasal öngörüsüzlükler sonucu Melih Gökçek 20 yıldır kesintisiz olarak Başkent Ankara'yı yönetmektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi 2014 seçimleri çok önemlidir. Muhalefet partilerinin duygusallıktan sıyrılarak konuya titizlikle eğilmeleri gerekmektedir.

Toplumsal birikim

Bu yerel seçimlere Türkiye hiçbir dönemde görülmedik toplumsal bir birikimle giriyor. Muhalefet partileri bu toplumsal gelişmeleri ve bu toplumsal birikimleri ciddiyle özümsemeli ve değerlendirmelidir.

Siyasal iktidar 23 Nisan, 19 Mayıs ve 29 Ekim bayramlarının kutlanmasını yasakladı. Ama ne oldu? 2012 yılında, 19 Mayıs'ta, TGB'nin liderliğinde İstanbul'da çok büyük bir halk hareketi gerçekleşti. Ardından Hatay mitingi, ardından 29 Ekim ve 10 Kasım kitlesel hareketleri oldu...

Haziran 2013'te, Taksim-Gezi hareketi, onun ardından 29 Ekim Tandoğan Mitingi ve 1.5 milyonu aşan vatandaşın Anıtkabir'i ziyareti... Böylece, toplumsal hareketin üst düzeye tırmanışı...

Gezi hareketi, siyasal iktidarın seçeneksiz olmadığını göstermiştir. Gezi toplumsal bir direniştir. Bu hareketi CHP ve MHP'nin çok iyi değerlendirmesi gerekir. Gezi hareketinin ruhu ve yarattığı kavramlar, Mart 2013 yerel seçimlerine taşınmalıdır. Özellikle CHP Gezi hareketinin ortaya koyduğu birleşme ve uzlaşma kültürünü özümsemelidir.

MHP Genel Başkanı sayın Bahçeli mitinglerde konuşuyor, halka sesleniyor ve AKP'yi, Erdoğan'ı iktidardan alaşağı ediniz diyor. Ama gerçekçi olmak gerekir. Halk bu alaşağı hareketini nasıl yapacak? MHP'nin oyları bu alaşağı hareketini gerçekleştirmeye yetmiyor...

CHP Genel Başkanı Sayın Kılıçdaroğlu, Salı günleri gurubunda konuşuyor, mitinglerde konuşuyor, bu Erdoğan'ı iktidardan indireceğiz diyor. Ama tek başına oyları bu indirme hareketine yetmiyor...

O zaman işbirliği yapmak zorunluluğu doğuyor. CHP, MHP ve dinamik yapısıyla İP, yerel seçimlerde işbirliği yapmak zorundadırlar... Birleşmenin temel noktası da, ülkenin bölünmez bütünlüğü ve Atatürkçülüktür. AKP'nin sonunu ancak yerel seçimlerdeki birlik getirir...

AKP siyasal iktidarı yerel seçimleri kullanarak ele geçirdi. İktidardan yerel seçimlerle indirilebilecektir. Bu modelin gerçekleşmesi, tüm muhalefetin makul koşullarda işbirliği yapmasını gerektirir.

Bu da ancak basiret sahibi, analiz yapabilen, siyasal parti liderleriyle olabilir. Alışkanlıklardan kurtulmak, popülist söylemlerin cazibesinden sıyrılmak, rakamların gerçeğine dönmek gerekiyor...

Tarihi sorumluluk

Bu işbirliği gerçekleştirilemez ise, ve yukarıda verdiğimiz rakamlar gibi çok küçük oy oranlarıyla AKP yine seçimleri kazanırsa, o zaman AKP Genel seçimleri de kazanacak ve Erdoğan kolaylıkla cumhurbaşkanı seçilebilecektir. Bu durumda işbirliğini gerçekleştirmeyen, bu konuda çaba harcamayan siyasal parti liderleri, kuşkusuz en başta ana muhalefet lideri, tarih önünde sorumlu ve suçlu olacaklardır.